

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jana Passera a soudců Mgr. Davida Hipšra a JUDr. Michala Mazance, v právní věci žalobce: **Ing. P. C.**, proti žalovanému: **Finanční ředitelství pro hlavní město Prahu**, se sídlem Štěpánská 28, Praha 1, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 9. 7. 2008, čj. 3700/08-1100-106157, o kasačních stížnostech žalobce proti usnesením Městského soudu v Praze ze dne 23. 11. 2009, čj. 9 Ca 396/2008 - 62, a ze dne 6. 4. 2010, čj. 9 Ca 396/2008 - 74,

takto:

I. Kasační stížnost proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 23. 11. 2009, čj. 9 Ca 396/2008 - 62 **se zamítá.**

II. Kasační stížnost proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 6. 4. 2010, čj. 9 Ca 396/2008 - 74 **se zamítá.**

III. Žalobce **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasačních stížnostech.

IV. Žalovanému **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasačních stížnostech.

Odůvodnění:

I.

[1] Finanční úřad pro Prahu 5 vyměřil žalobci dodatečným platebním výměrem ze dne 26. 8. 2005, daň z příjmů fyzických osob za zdaňovací období roku 2004 ve výši 1755 Kč. Správce daně neuznal žalobci daňovou ztrátu z předchozích let, kterou uplatnil podle § 34 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, jako odečitatelnou položku od základu daně. Žalovaný k odvolání žalobce rozhodnutí správce daně změnil tak, že vyměřenou daň zvýšil na 4350 Kč.

II.

[2] Rozhodnutí žalovaného napadl žalobce žalobou u Městského soudu v Praze. Namítl, že žalovaný ani správce daně nerespektovali při vydání rozhodnutí věcný a právní stav,

zákonné a procesní povinnosti, právní řád České republiky, zásady řízení a předchozí závazná rozhodnutí soudu.

[3] Městský soud v Praze (dále jen „městský soud“) usnesením ze dne 23. 11. 2009 žalobu odmítl pro opožděnost podle § 46 odst. 1 písm. b) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“). Uzavřel, že napadené rozhodnutí bylo žalobci doručeno dne 25. 7. 2008 a lhůta pro podání žaloby tak uplynula ve čtvrtek dne 25. 9. 2008. Žaloba však byla předána k poštovní přepravě dne 19. 11. 2008 a městskému soudu byla doručena až dne 24. 11. 2008. Městský soud rovněž uvedl, že žalobce v žalobě zmínil i další rozhodnutí, avšak ani přes výzvu soudu neuvedl a neupřesnil důvody, pro které považoval tato rozhodnutí za nezákonná.

[4] Usnesení městského soudu napadl žalobce (stěžovatel) kasační stížností. Usnesení o odmítnutí žaloby shledal nepřezkoumatelným pro jeho neurčitost. Městský soud přesně nevysvětlil, zda žalobu odmítl pro její opožděnost nebo předčasnost. K důvodům, které městský soud v usnesení rovněž zmínil znovu připomněl, že pan J. K., kterému byla doručována rozhodnutí v roce 2002, nedisponoval žádnou neomezenou plnou mocí. Rovněž nedošlo k doručení písemností jejich vyvěšením na úřední desce. Proto se domnívá, že podaná žaloba nebyla podána opožděně.

[5] Spolu s podanou kasační stížností stěžovatel požádal o ustanovení právního zástupce pro řízení o kasační stížnosti. Městský soud žádost žalobce o ustanovení zástupce zamítl usnesením ze dne 6. 4. 2010. Uzavřel, že z „potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce“ nevyplynulo, z jakých zdrojů žalobce hradí náklady na uspokojování svých životních potřeb a potřeb svého nezletilého syna, kterého má ve střídavé péči. Navíc se jím uvedené skutečnosti zjevně vztahují k období před rokem 2006. Přes výzvu soudu žalobce věrohodným způsobem neosvědčil, z jakých prostředků hradí náklady na své živobytí. Je přitom nepochybné, že žalobce musí mít vedle vykázaných minimálních příjmů z podnikání i jiné příjmy, neboť zdroje z podnikání nemohou na úhradu těchto nákladů stačit. Jelikož však původ a výši těchto zdrojů soudu nedoložil, nelze tak mít za prokázané, že žalobce nemá dostatečné prostředky ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s. Žalobci sice soud v jiných řízeních přiznal osvobození od soudních poplatků, jednalo se však o řízení zahájená před několika lety. V mezidobí mohlo dojít ke změně majetkových poměrů a soud je povinen při posuzování žádosti vycházet z aktuálních údajů.

III.

[6] Rovněž usnesení městského soudu ze dne 6. 4. 2010 napadl stěžovatel kasační stížností. Namítl, že zjištění soudu nemají oporu ve spisu, ani ve skutečném stavu věci. Jedná se o *„čistě předpojaté konstrukce, bludy a představy.“* Napadené rozhodnutí je nepřezkoumatelné, neboť městský soud neřešil otázku skutečného osobního stavu stěžovatele a nehodnotil předložené důkazy. Zabýval se pouze svými *„místy až chorobnými představami“*, které se netýkají předmětu věci. Soud nebyl oprávněn zamítnout žádost o ustanovení zástupce s odůvodněním, že stěžovatel něco nedoložil. To navíc za situace, kdy po stěžovateli bylo požadováno doložit něco, co neexistuje. Nebyl povinen dokladovat dluhy, neboť ty nejsou příjmem a růst zadlužení neznamená zlepšení majetkových poměrů. Stěžovatel dokladoval veškeré své příjmy v dostatečném rozsahu, a to včetně daňových

přiznání nejméně za poslední tři roky. Pokud měl soud pochybnosti, byl povinen si od finančního úřadu opatřit jiné doklady, neboť na soudu leželo důkazní břemeno a byl tedy povinen vyvrátit tvrzení stěžovatele. Soud nebyl oprávněn posuzovat, zda vykázané příjmy jsou dostatečné na úhradu potřeb stěžovatele. Nebyl oprávněn ani požadovat vysvětlení o užití prostředků získaných z úvěru, když je zjevné, že *„pokud ještě neumřel hlady, musel tyto prostředky použít na krytí základních životních potřeb.“* Rozhodnutí soudu označil za *„účelové, předpojaté, zmatečné, nekvalifikované, nesmyslné, založené na potenciálních konstrukcích, smyšlenkách nebo bludných představách.“* V důsledku těchto pochybení je rozhodnutí soudu zmatečné a je produktem trestného činu soudce.

IV.

[7] Nejvyšší správní soud posoudil důvodnost kasačních stížností v mezích jejich rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadená rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.). Kasační stížnosti nejsou důvodné.

[8] Nejprve ke kasační stížnosti proti usnesení, kterým byla zamítnuta žádost stěžovatele o ustanovení právního zástupce. Stěžovatel nesouhlasil s názorem městského soudu, že u něj nebyly splněny předpoklady pro osvobození od soudních poplatků. V důsledku toho městský soud rovněž nevyhověl jeho žádosti o ustanovení právního zástupce pro řízení o kasační stížnosti. Existenci předpokladů pro osvobození od soudních poplatků řešil městský soud poprvé až v souvislosti s podanou kasační stížností, neboť návrh stěžovatele ve věci samé odmítl pro jeho opožděnost a dílem proto, že stěžovatel neuvedl skutkové a právní důvody přezkumu rozhodnutí.

[9] Úprava poplatkové povinnosti, resp. osvobození od ní, provedená zákonem č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“), představuje jeden ze základních momentů podmiňujících právo na soudní ochranu ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 3. 8. 1999, sp. zn. IV. ÚS 162/99). Vždy je proto třeba pečlivě zkoumat, zda jsou pro takové osvobození splněny podmínky. Obdobně je tomu v případě, pokud jsou tyto podmínky předpokladem pro ustanovení právního zástupce. Vždy je to však žadatel, kdo musí uvést skutečnosti, které osvobození od soudních poplatků odůvodňují. Jak již Nejvyšší správní soud konstatoval ve svém usnesení ze dne 25. 1. 2005, čj. 7 Azs 343/2004 - 50, povinnost doložit nedostatek prostředků je jednoznačně na účastníkovi řízení, který se domáhá osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.). Soud, který rozhoduje o žádosti, ani nemůže z vlastní iniciativy zjišťovat podrobnosti o majetkových poměrech žadatele. Může pouze hodnotit informace, které mu o svých majetkových poměrech žadatel sám sdělí, popř. jej vyzvat, aby potřebné skutečnosti doplnil a vysvětlil nesoulad mezi nimi. Rozhodně však nebylo namístě v kasační stížnosti opakovaně uvádět, že *„soud vůbec nikde ani v sebemenším neřešil otázky skutečného osobního stavu“*.

[10] Stěžovatel městskému soudu opakovaně vytýkal, že se dotazy na jeho majetkové poměry zřetelně vymykaly předmětu řízení. Tyto námitky nejsou důvodné. Osvobozen od soudních poplatků může být podle § 36 odst. 3 s. ř. s. pouze účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky. Je přirozené, že se informace o majetkových poměrech tu

více tu méně dotýkají osobní sféry žadatele. Je to však on, kdo žádá o osvobození od soudních poplatků. Jde o výjimku ze zákonné povinnosti uhradit soudní poplatek za řízení a nelze proto paušálně tvrdit, že majetkové poměry musí bezprostředně souviset s předmětem soudního řízení. Sám stěžovatel v prohlášení o svých majetkových poměrech uvedl, že střídavě pečuje o svého nezletilého syna. Pokud následně městský soud vyžadoval podrobnější zdůvodnění příjmů, ze kterých jsou tyto náklady hrazeny, nelze jeho jednání považovat za účelové a rovněž vymykající se předmětu soudního řízení. Např. v řízení o soudním přezkumu daňových rozhodnutí nejsou majetkové poměry konkrétního žadatele tvořeny jen souhrnem jeho daňových příjmů a v daňovém přiznání uplatněných daňových výdajů. Stejně tak nejsou např. v řízení o výživném rozhodné pouze výdaje na uspokojování potřeb dítěte. Majetkové poměry žadatele jsou obecnou kategorií, která vypovídá o tom, zda je či není v možnostech žadatele soudní poplatek uhradit. Předmět a druh soudního řízení má vliv na výši vyměřovaného soudního poplatku. Podstatný je rovněž při úvaze, zda není řízení od soudního poplatku osvobozeno podle § 11 odst. 1 zákona o soudních poplatcích, či zda je možné zařadit žadatele mezi ty, jimž přiznává osvobození od poplatků § 11 odst. 2 téhož zákona.

[11] Městskému soudu je třeba zcela přisvědčit, pokud shledal nesoulad mezi tvrzením, že stěžovatel nepobírá žádné příjmy a tvrzením, že má ve střídavé péči svého nezletilého syna, v souvislosti s čímž mu vznikají náklady. Rovněž bylo zcela důvodné dotazovat se na podrobnosti o úhradě nákladů na bydlení, stravu, ošacení a nákladů na dopravu, jestliže stěžovatel uskutečňuje v souvislosti s péčí o syna týdně 8 jízd mimo Prahu. Stěžovatel nemůže soudu vytýkat, že se jej dotazuje na relativně osobní záležitosti, pokud právní předpisy umožňují osvobození od soudních poplatků právě v závislosti na osobních a majetkových poměrech. Výzvu k doplnění rozhodných skutečností formuloval městský soud dostatečně konkrétně, bylo z ní zřejmé, co je třeba v řízení doplnit a stěžovatel mohl na výzvu náležitě reagovat.

[12] Městský soud zamítl žádost o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti nikoli proto, že by zjištěné majetkové poměry stěžovatele takový postup neodůvodňovaly, ale proto, že stěžovatel dostatečně podrobně své majetkové poměry nevysvětlil. V řízení nepostačuje zcela obecně a občas na pokraji urážlivosti tvrdit jaká je *„realita běžného smrtelníka“* a co a kdy si může dovolit. Bylo třeba k výzvě soudu konkrétně sdělit, jakým způsobem stěžovatel získává prostředky na výdaje, o nichž sám v předchozích podáních hovoří. To však stěžovatel neučinil.

[13] Nelze rovněž hovořit o *„penalizaci za to, že něco údajně nedodal“* . Zákonná povinnost k úhradě soudního poplatku z kasační stížnosti vzniká již jejím podáním (§ 4 odst. 1 písm. d) zákona o soudních poplatcích). Ani to, že byl v jiných soudních řízeních od soudních poplatků osvobozen, nemůže vést k jeho přesvědčení, že má na takový přístup automaticky právní nárok. Takovému nesprávnému přístupu stěžovatele svědčí i jeho žádost o *„odpuštění SOP“* , založená na čl. 14 soudního spisu, kterou formuloval jako univerzální a vpisoval do ní následně rukou soudní rozhodnutí, ve kterých bylo jeho žádosti vyhověno. Své majetkové poměry však k podrobnému a zcela konkrétnímu dotazu soudu dostatečně uspokojivě neupřesnil a setrval na obecném tvrzení, že se jeho poměry nezlepšily. Nemůže proto následný postup soudu považovat za penalizaci svého jednání.

[14] Stěžovatel namítl, že byl soudem nucen „*dokladovat neexistující stav*“ a nemůže prokazovat, že situace je ještě horší než dříve. Soud však po stěžovateli nevyžadoval, aby prokázal, že nemá finanční prostředky, ale aby vysvětlil, z jakých prostředků realizuje střídavou péči o nezletilého syna. Ani předložený výpis, svědčící o čerpání půjčky od společnosti Home Credit a.s., neprokazuje účel, na který byla půjčka získána. Proto nemohl blíže objasnit majetkové poměry stěžovatele. Žádná konkrétní tvrzení stěžovatel v tomto ohledu neučinil. Nejvyšší správní soud nezpochybňuje kasační tvrzení, že se jedná o další dluh. Avšak ani čerpání spotřebitelského úvěru samo o sobě nevypovídá o majetkových poměrech stěžovatele. To vše za situace, kdy ani kasační stížnost neobsahuje vysvětlení o financování základních životních potřeb a způsobu finančního zajištění péče o nezletilého syna.

[15] S odkazem na shora uvedené důvody Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost proti usnesení, jímž byla zamítnuta jeho žádost o ustanovení právního zástupce pro řízení o kasační stížnosti. V této procesní fázi by měl Nejvyšší správní soud formálně vrátit věc městskému soudu k postupu podle § 108 odst. 1 s. ř. s. Stěžovatel by měl být znovu vyzván k zaplacení soudního poplatku z kasační stížnosti a teprve poté by měl soud rozhodovat o jeho žádosti o ustanovení právního zástupce. V této konkrétní věci však lze předpokládat, že by následovala další žádost stěžovatele o osvobození od soudních poplatků, kterou by se městský soud musel zabývat a popř. spis předložit znovu Nejvyššímu správnímu soudu bez rozhodnutí o takové žádosti. Vedlo by to pouze ke smysl postrádajícímu řetězení žádostí žalobce o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce, což by rozhodně nebylo v souladu se zásadou procesní ekonomie a rychlosti řízení. Proto Nejvyšší správní soud přistoupil též k rozhodnutí o kasační stížnosti proti usnesení, jímž byla žaloba odmítnuta.

[16] Městský soud žalobu odmítl především proto, že byla podána po uplynutí lhůty, kterou soudní řád správní stanoví pro podání žaloby. V řízení o kasační stížnosti bylo tedy třeba především posoudit, zda byl názor městského soudu o opožděnosti žaloby správný. Žaloba byla dána k poštovní přepravě dne 19. 11. 2008 a městskému soudu v Praze byla doručena dne 24. 11. 2008. Směřovala proti rozhodnutí žalovaného ze dne 9. 7. 2008, čj. FŘ-3700/08-1100-106157. K dotazu městského soudu stěžovatel výslovně uvedl, že mu bylo uvedené rozhodnutí doručeno dne 25. 7. 2008. Datum doručení tohoto rozhodnutí nečinil sporným ani v řízení o kasační stížnosti. Městský soud proto postupoval správně, pokud dospěl k závěru, že nebyla dodržena dvouměsíční lhůta pro podání žaloby ve správním soudnictví, uvedená v § 72 odst. 1 s. ř. s. a žaloba tedy byla podána opožděně.

[17] Stěžovatel však vytýkal usnesení o odmítnutí žaloby jeho nepřezkoumatelnost a neurčitost. Ta podle něj vyplývá z toho, že není zřejmé, zda byla žaloba odmítnuta pro předčasnost nebo opožděnost. Tato námitka není důvodná. Odůvodnění usnesení o odmítnutí žaloby muselo reagovat na obsah jednotlivých podání, která stěžovatel k soudu postupně zasílal. V prvním podání stěžovatel jednoznačně určil, že žaloba směřuje proti rozhodnutí, jímž žalovaný rozhodoval o odvolání proti platebnímu výměru na základ daně, daň a ztrátu z příjmů fyzických osob za zdaňovací období roku 2004. V odůvodnění tohoto rozhodnutí žalovaný reagoval rovněž na odvolací námitku stěžovatele, týkající se způsobu doručování daňových rozhodnutí v roce 2002. Teprve přibližně 6 měsíců po doručení žalobou napadeného rozhodnutí zaslal stěžovatel soudu další podání, ve kterých

se vyjadřoval k okolnostem doručení dvou rozhodnutí v roce 2002. Nejvyššímu správnímu soudu je z úřední činnosti známo, že tvrzení o doručování těchto rozhodnutí učinil stěžovatel i v jiných řízeních vedených před městským soudem. Městský soud správně zdůraznil, že okolnosti doručování rozhodnutí v roce 2002 stěžovatel namítl v řízení, které bylo završeno rozhodnutím o odvolání z 9. 7. 2008. Právě proto, že již žaloba proti rozhodnutí, ve kterém byly tyto souvislosti zmíněny, byla podána opožděně, nemohly ani tyto dílčí skutečnosti nic změnit na tom, že stěžovatel lhůtu k podání žaloby nedodržel. Neurčitost usnesení městského soudu nezpůsobila ani obecná poznámka, že případné nedoručení uvedených rozhodnutí by bylo třeba zohlednit při úvaze, zda žaloba, pokud by směřovala pouze proti těmto rozhodnutím, nebyla podána předčasně. Usnesení městského soudu proto není ani neurčité ani nepřezkoumatelné, ale naopak se snaží reagovat na jednotlivá tvrzení, která stěžovatel v řízení postupně činil.

[18] Nejvyšší správní soud považuje za vhodné zmínit ještě další podstatnou okolnost. Městský soud v usnesení o odmítnutí žaloby zmiňuje, že na majetek stěžovatele byl před podáním žaloby prohlášen konkurz. Tato skutečnost je Nejvyššímu správnímu soudu známa též z úřední činnosti. Usnesením Městského soudu v Praze ze dne 27. 4. 2007, čj. 99 K 20/2000 - 757, byl na majetek stěžovatele prohlášen konkurz s účinky prohlášení konkurzu ke dni 27. 4. 2007. Správcem konkurzní podstaty byl ustanoven JUDr. Josef Cupka, advokát. Žalobou napadené rozhodnutí bylo vydáno až po prohlášení konkurzu. Patrně proto jej žalovaný doručil též JUDr. Cupkovi. Nejvyšší správní soud se již v minulosti zabýval otázkou, jaké procesní důsledky má prohlášení konkurzu na majetek žalobce před podáním žaloby, pokud následně žalobu podá namísto správce konkurzní podstaty „přímo“ úpadce. Obdobnou otázkou se ve vztahu ke stěžovateli zabýval již v rozhodnutích ze dne 30. 7. 2010, čj. 8 Afs 3/2010 - 120, ze dne 13. 4. 2010, čj. 8 Afs 54/2009 - 84, ze dne 14. 4. 2010, čj. 8 Afs 28/2009 - 109, a ze dne 28. 5. 2010, čj. 8 Afs 53/2009 - 123 (všechna rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz), na která pro stručnost odkazuje. V posuzované věci není pochyb, že žaloba se v konečném důsledku týkala majetku náležejícího do konkursní podstaty úpadce. Byl to správce konkursní podstaty, komu případně svědčilo oprávnění podat ve věci žalobu. Pokud žalobu podal „přímo“ stěžovatel (úpadce), byla žaloba podána osobou k tomu zjevně neoprávněnou. Vedle opožděnosti podané žaloby resp. neodstranění jejich vad zde tak byl i další důvod, pro který soud nemohl podanou žalobu věcně projednat a musel by ji odmítnout. Pro úplnost zdejší soud připomíná, že k obdobnému závěru dospěl rovněž městský soud v rozhodnutí ze dne 5. 11. 2008, čj. 10 Ca 265/2007 - 64.

[19] S odkazem na shora uvedené důvody Nejvyšší správní soud kasační stížnosti zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).Stěžovatel neměl ve věci úspěch, nemá tedy právo na náhradu nákladů řízení o kasačních stížnostech (§ 60 odst. 1 za použití § 120 s. ř. s.). Žalovanému, jemuž by jinak právo na náhradu nákladů řízení o kasačních stížnostech příslušelo (§ 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s.), Nejvyšší správní soud náhradu nákladů řízení nepřiznal, neboť mu podle obsahu soudního spisu nevznikly náklady řízení nad rámec běžné činnosti.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 31. května 2011

JUDr. Jan Passer
předseda senátu